

SEMINÁŘ RUSKÉHO FILMU

SVĚTLANA MICHÁLKOVÁ (SADIKOVA)
ÚVODNÍ HODINA

PROBÍHÁNÍ VÝUKY

- Výuka se skládá ze dvou částí: teoretické a praktické
- Teoretická část obsahuje informace:
 - o období, směrech, režisérech, hercích,
 - komentáře k jednotlivým filmům

PROBÍHÁNÍ VÝUKY

- Praktická část:

- Promítání jednotlivých snímků nebo jejich částí
- Diskuse

UKONČENÍ PŘEDMĚTU

- Pravidelná docházka (maximálně 3 absence)
- Úspěšné složení zápočtu
 - *závěrečný test*
 - *analýza/ interpretace jednoho z filmů*
 - *NEBO splnění všech úkolů včas a automatický zápočet*

KDE SE MŮŽU PODÍVAT NA RUSKÉ FILMY?

<https://cinema.mosfilm.ru/>

<https://www.kino-teatr.ru/>

<https://www.culture.ru/watch>

VZNIK KINEMATOGRAFIE

- Veřejné promítání filmů – od roku 1888
- Vynálezci o sobě nevěděli – otázky, kdo byl první
- Oficiálně – 28. prosince r. 1895, Grand Café, bratři Lumièrové – první veřejné promítání filmu
- Několik krátkých snímků, včetně *Dělníci odcházející z továrny* (<https://www.youtube.com/watch?v=NwRAUniWJPY>) a *Příjezd vlaku do stanice La Ciotat* (<https://www.youtube.com/watch?v=-e1u7Fgoocc>)
- Žánr komedie, první hraný film *Pokropený kropic* (<https://www.youtube.com/watch?v=UlbiNuT7EDI>)

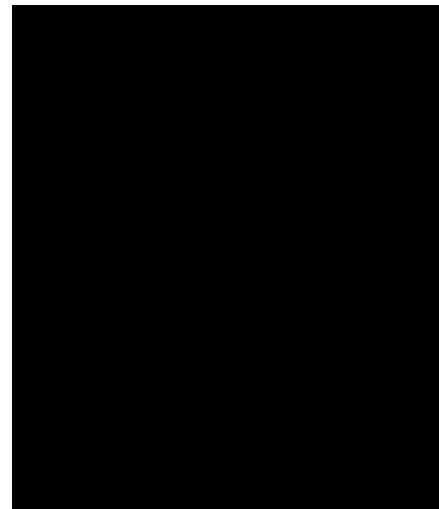
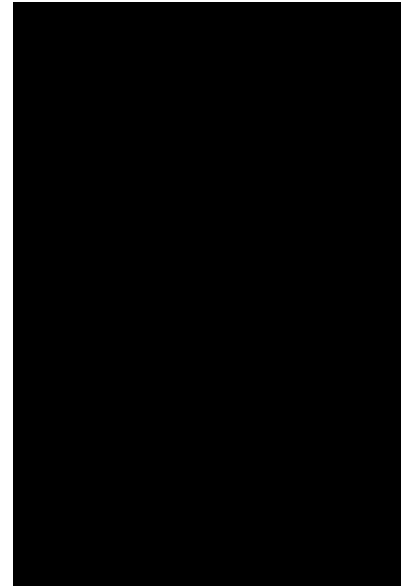
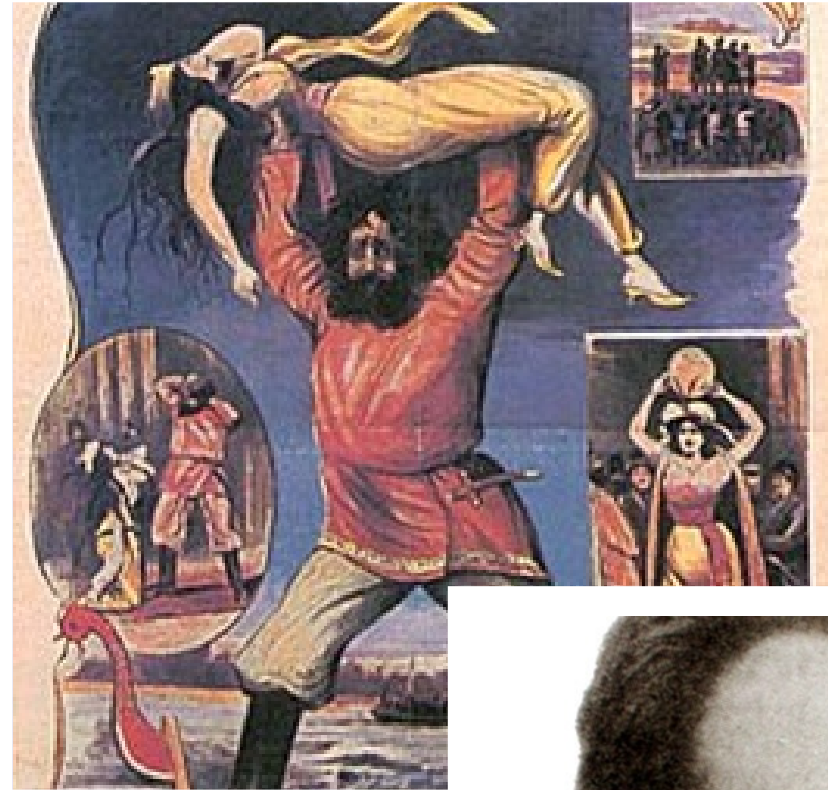

KINEMATOGRAFIE V RUSKÉM IMPÉRIU

- První promítání filmů v Rusku – v roce 1896. Nejdříve v Moskvě a Petrohradě, v Nižním Novgorodu a potom i v jiných městech Ruska.
- Zachovalo se 300 hraných filmů z cca. 2700 natočených
- První ruské natáčení bylo amatérské.
- Začátkem profesionálního ruského kinematografu se počítá 15. října 1908. Premiéra filmu *Stěňka Razin* (Пони́зовая во́лныца, Стенька Разин) dle režie neznámého režiséra V. Romaškova. Producent: A.O.Drankov.

ALEKSANDR OSIPOVIČ
DRANKOV
1886–1949

- Fotograf, producent, kameraman
- *Stěňka Razin* – 1908 (*Понизовая вольница, Стенька Разин*)
- Délka přesně 7 minut 30 vteřin
- dle hry V. Gončarova
- <https://www.youtube.com/watch?v=OOMWGGhqNNg>

ALEKSANDR ALEKSEJEVIČ CHANŽONKOV

1877–1945

- Podnikatel, režisér, scenárista.
- V knize *První roky ruské kinematografie* («Первые годы русской кинематографии») jsou jeho vzpomínky na začátek ruského filmu.
- Spolu s V. Gončarovym natočili první ruský celovečerní film: *Obrana Sevastopolu* (1911, «Оборона Севастополя»).
- Délka 1 hodina 40 minut.
- Události Krymské války (1853–1856).
- První promítání bylo pro Nikolaje II. a jeho rodinu.
- Na konci filmu můžeme vidět skutečné účastníky Krymské války.
- Film byl natočen na místech, kde se skutečně válčilo.
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Defence_of_Sevastopol.webm?embedplayer=yes

ZAČATKY SOVĚTSKÉ KINEMATOGRAFIE

- Za narození sovětské kinematografie se pokládá 27 srpna 1919. Od té doby do 80. let speciální organizace při sovětské vládě plánovaly, financovaly a regulovaly produkci fotografie a kinematografie.
- Kino se stalo prostředkem propagandy, výchovy a osvětlení.
- Jedním z nejpoblárnějších žánrů se stávají tzv. *agitky* (АГИТКИ). To jsou krátké filmy podobné plakátům, povzbuzující lidi k jednotlivým činům. Např. *Proletarii všech stran sojediňajťes!* (Пролетарии всех стран, соединяйтесь!), *Vse pod ružjo* (Все под ружье), *Zapugannuj buržuj* (Запуганный буржуи) – 1919 apod.

20. LÉTA

- Velké změny nastaly ve 20. letech.
- Obsahově a tematicky kinematografie byla omezena sovětskou ideologií X to neovlivnilo stylistiku filmů a způsob uměleckého myšlení režisérů.
- 2 umělecké tendence: **umírněná** (Moskva) a **levoavantgardní** (FEKS, Leningrad).

Dziga Vertov (Denis Arkad'jevič Kaufman) 1896–1954

- Narodil se v Polsku, Bialystoku (tehdy součást Ruského impéria)
- Přísnost konstrukce (строгость построения): příznak funkcionální architektury.
- Poetika předmětů: nový život je i novým začátkem pro věci.
- Filmový týdeník *Kino-Pravda* (*Кино-Правда*, 1922–1925).
 - 23 čísla.
 - Montáž: manželka J. Svilova
 - Účinkuje: M. Kaufman
 - Subjektivní kronika, poema-kronika
- *Muž s kinoaparátom* (*Человек с киноаппаратом*, 1929)

MUŽ S KINOAPARÁTEM

- **Bez scénáře a syžetu**
 - Nová technika: *kin-oč'i* (кино-глаза). Velké možnosti mezinárodního jazyka kina. Bez divadla a literatury.
 - Proto nejsou titulky, scénář, syžet, dekorace, herce.
 - Cíl: ukázat procesy, které člověk běžně nevnímá. Dojem se zvyšuje díky montáži.
- **Záběr**
 - Film se skládá z krátkých scén chaotického života Oděsy, Kyjeva a Charkova: domy, kulturní život, práce, doprava, lidé, život té doby.

MUŽ S KINOAPARÁTEM

- **Kameramanské a montážní umění**
 - Spousta kameramanských a montážních technik:
 - ✓ šikmé rohy,
 - ✓ natáčení odrazu,
 - ✓ zrychlené natáčení,
 - ✓ spojení dvou a více obrazů v jednom záběru apod.
 - Film natáčeli více než tři roky. A stejně D. Vertov nebyl spokojený se svou prací.
- Současníci neocenili práci D. Vertova. Režiséři obviňovali ho z neschopnosti dělat montáž, z rychlosti změn záběrů, které lidské oko není schopné vnímat. Brzy se na něho zapomnělo.
- Až o 30 let později představitelé francouzské Nové vlny ho objevily a udělali světově známým.

MUŽ S KINOAPARÁTEM

- **Úryvky:**

<https://www.youtube.com/watch?v=BtTlgxtoqhg>

<https://www.kinopoisk.ru/film/45465/video/156705/>

<https://www.youtube.com/watch?v=Udt8sir2SB0>

<https://www.youtube.com/watch?v=rvrqk1HU7FQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=NqdQZRZrJFM>

- **Celý film:**

<https://www.culture.ru/movies/389/chelovek-s-kinoapparatom>

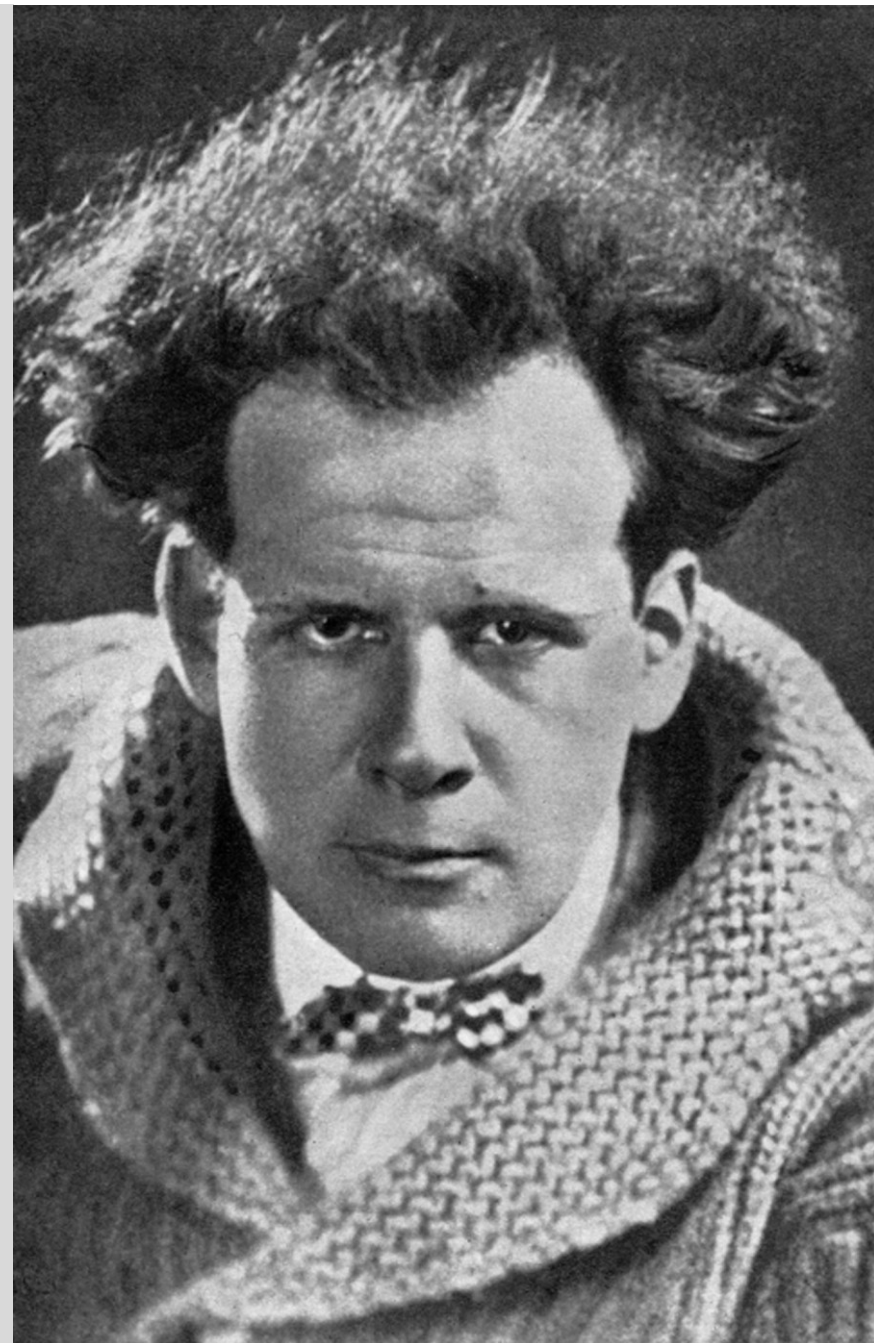
- **Přednášky o filmu (v ruštině):**

<https://www.culture.ru/movies/3079/chelovek-s-kinoapparatom-dziga-vertov-1929>

<https://www.youtube.com/watch?v=ftKdv96Ya4M>

SERGEJ MICHAJLOVIČ EJZENŠTEJN 1898-1948

- Divadelní a filmový režisér, scenárista, malíř, teoretik umění, pedagog
- Revoluční trilogie: *Stávka* (*Стачка*, 1925), *Křižník Potěmkin* (*Броненосец «Потёмкин»*, 1925), *Deset dní, které otřáslý světem* (*Октябрь*, 1927). Vlastní styl: metafora, symboly.
- *Staré a nové* (*Старое и новое*, 1929), *Běžin luh* (*Бежин луг*, 1935-1937) – přechod od „montáže atrakcí“ k „montáži myšlenek“
- *Alexandr Něvský* (*Александр Невский*, 1938). Zvukový snímek. Biografický, patriotický film (hudba S. Prokofjev).
- *Ivan Hrozný* (*Иван Грозный*, 1945-1948). Zvukový snímek. První díl v 1944, druhý v 1945, ale byl zakázán až do 1958.

KŘIŽNÍK POTĚMKIN (1925)

- Premiéra pro veřejnost 18. ledna 1926
- Němý černobílý film.
- Délka: 75 minut.
- Námět: dle skutečné události z června 1905. Film byl natočen na počest 20. výročí první ruské revoluce.
- Po cenzuře slova L. Trockého byla vyměněná za citát V. Lenina. Některé scény byly vymazané. Originální verze filmu byla renovována až roku 2005.
- Nejznámější ozvučení (hudba) je až z roku 1964 – D. Šostakovič.

KŘIŽNÍK POTĚMKIN (1925). SYŽET PODROBNĚJI.

- Námořníci křižníky Potěmkin zjistili, že k obědu dostali zkažené maso s červy. Začíná povstání, v jehož čele je Grigorij Vakalenčuk (Aleksandr Antonov). Námořníci žádají, aby jim dávali normální jídlo. Avšak lodní lékař oznamuje, že jídlo bylo dobré. Důstojníci zastrašují, že zastřeli ty, kteří nebudou jíst maso. Někteří souhlasí, ale někteří se podříditi odmítají. Shromáždí se na palubě a obviňují z neuposlechnutí, poté odsuzují k rozstřelení: https://www.youtube.com/watch?time_continue=352&v=kuKEtNll42s&feature=emb_logo
- Kapitán rozkazuje střílet, ale vojáci házejí pušky. Námořníci se zmocnili lodě. Během povstání hodně důstojníků a námořníků zemřelo, včetně Vakalenčuka. „Potěmkin“ přijíždí do portu Oděsy, kde se lidé přišli poklonit Vakalučukově památce. Carská policie se bojí povstání. Kozáci s puškami jdou proti lidem. <https://www.youtube.com/watch?v=rC2k7Z40VZk>
- Námořníci „Potěmkina“ střílí po kozácích. Na konci „Potěmkin“ odplouvá s červenou vlajkou nahoře. <https://www.youtube.com/watch?v=NC6PUR-mKx0>
- Celý film: <https://www.youtube.com/watch?v=2986SLGCgeE&t=671s> (s anglickými titulky)

IVAN HROZNÝ (1944-1946)

- Film o životě cara Ivana Hrozného.
- 2 díly: 1945, 1958
- Hudba: Sergej Prokofjev
- Námět: zpevnění samovlády v Moskevském státu při Ivaně Hrozném. Dosažení absolutismu cestou úkladů a krutosti přivedlo Ivana k samotě a věčných pochybách o všem. Takový je tragický konec boje o vládnutí.
- 1. DÍL: počáteční období vlády Ivana IV. – první 18 let – až do zavedení oprichniny 1565. Válečné vítězství pod Kazaňí
- 2. DÍL: 1565-1569: boj Ivana Hrozného s bojary, kteří proti němu připravují spiknutí a chtějí ho zabit.

IVAN HROZNÝ (1944-1946)

- Na objednávku I. Stalina, který v sobě viděl jednoho z „hrozných carů“ Ruska. Doufal, že Ejzenštejn natočí ten film tak, aby ospravedlnil některé činy Ivana Hrozného.
- Plánovaly se 3 díly. Natáčely se zároveň za těžkých podmínek: v evakuaci během války.
- Obraz Ivana v 1. díle vyhovoval oběma Ejzenštejnovi a Stalinovi.
- S 2. dílem Stalin spokojený nebyl. Ejzenštejn ani neospravedlňoval, ani neobviňoval Ivana. Chtěl jen ukázat tragédii toho člověka Stalin chtěl aby Ivan byl ještě krutější, než ho ukazuje režisér.
- Stalin nařídil ten film znovu natočit. Ejzenštejn nebyl schopný odmítnout, a proto natáčení z různých důvodů posouval.
- V roce 1948 Ejzenštejn zemřel. Film zůstal nedokončený, avšak takový, jak ho chtěl vidět režisér.
- 2. díl publikum uvidělo až v roce 1958 po kritice kultu osobnosti Stalina.

A. Abrikosov – Fjodor Kolyčev

S. Birman – Jefrosinja Starickaja

N. Čerkasov – Ivan Hrozný

IVAN HROZNÝ: POSTAVY

M. Kuzněcov – Fjodor Basmanov

L. Celikovskaja – Anastasija Romanova

M. Nazvanov – Andrej Kurbskij

IVAN HROZNÝ: POSTAVY

P. Kadočnikov – Vladimir Andrejevič syn
Jefrosinii Starické

M. Žarov – Maljuta Skuratov

A. Bučma – Aleksej Basmanov

IVAN HROZNÝ: POSTAVY

IVAN HROZNÝ (1944-1946)

- Korunování (1. díl 8:19), Výbuch (1. díl 37:50), Stíny (1. díl 1:11:25), ikona (1. díl 1:00:52).
- Srovnání Ivana IV. s pohanským cárem:
<https://www.youtube.com/watch?v=l1Z8bzJCUgk> (nebo 2. díl 33 min.)
- Scéna hostiny opričníků: <https://www.youtube.com/watch?v=7-gqB2q1NTY> (nebo 2. díl 54:05)
- Celý film: 1. díl <https://cinema.mosfilm.ru/films/34733/>, 2. díl:
<https://cinema.mosfilm.ru/films/34734/>
- Přednášky o filmu: <https://www.youtube.com/watch?v=B5A7RRw3YeA>,
<https://www.culture.ru/movies/3122/ivan-groznyi-1-2-serii-sergei-eizenshtein-1944-1946>